

Avoimen julkaisemisen tekniikkaa ja teknologiaa koskevat suositukset

Avoimen tieteen syystyöpajapäivä, 5.10.2021

Jyrki Ilva <jyrki.ilva@helsinki.fi>

Mitkä suositukset?

- Avoimen julkaisemisen teknisiä ja teknologisia suosituksia lähdettiin suunnittelemaan syksyllä 2019
 - Taustalla syksyllä 2019 valmistunut lehti- ja konferenssiartikkeleiden avointa saatavuutta koskenut osalinjaus ja toimenpideohjelma
 - Samaan aikaan työn alla myös tutkimusjulkaisujen avoimen saatavuuden suositukset organisaatioille ja rahoittajille suunnatut suositukset
- Suosituksen sisältöä ideoitiin työpajapäivässä ja työtä jatkettiin työryhmän voimin
 - Vetovastuussa Joonas Nikkanen (CSC) ja Jyrki Ilva (Kansalliskirjasto)

Missä ollaan nyt - kootut selitykset

- Suositukset saatiin työstettyä melko pitkälle alkuvuoden 2020 aikana
 - Luonnosta esiteltiin kevään 2020 työpajapäivässä
 - Palautteessa suosituksia pidettiin etenkin pienten toimijoiden kannalta liian kunnianhimoisina
 - Avainhenkilöiden muiden kiireiden takia viimeistely jäi
- Suositukseen palattiin uudestaan keväällä 2021
 - Aloite tuli avoimen julkaisemisen palveluita koskevia suosituksia valmistelevan työryhmältä
 - Suosituksista tehtiin [uusi, viimeistelty versio](#) kesän 2021 aikana
 - Formaattia muutettiin jonkin verran ryhmältä saadun palautteen pohjalta
 - Ohjeet pyrittiin pitämään suhteellisen yleistajuisina
 - Plan S ja muut uudet linjaukset pyrittiin ottamaan huomioon

Suosituksien periaatteita

- Suositukset ryhmitelty **perustason** ja **ideaalitasoon**
 - Ryhmittely tehty erikseen **kustantajien** ja **tutkimusorganisaatioiden** näkökulmasta
 - Kaikkien avoimen julkaisemisen palveluiden pitäisi täyttää ainakin perustason suosituksissa esitetyt kriteerit
 - Ideaalitason suositusten noudattaminen toivottavaa, mutta voivat olla vaikeammin toteutettavia eivätkä ne välttämättä ole yhtä oleellisia kaikkien toimijoiden tai kaikkien palveluiden kannalta
- **Yleiset** ja **yksityiskohtaiset** suositukset on jaoteltu omiksi ryhmikseen

Yleiset suositukset

- Yleiset suositukset edellyttävät monilta osin laajaa organisaatorajat ylittävää yhteistyötä. Niihin sisältyy kuitenkin sellaisia periaatteita ja näkökulmia, jotka jokaisen organisaation on syytä tiedostaa tehdessään valintoja omiin teknologisiin ratkaisuihinsa liittyen.
 - Järjestelmäarkkitehtuuri
 - Infrastruktuurit
 - Näkyvyys ja löydettävyys
 - Pitkäaikaissäilytys ja -saatavuus

Yksityiskohtaiset suositukset

- Yksityiskohtaiset suositukset ovat konkreettisempia, ja ne liittyvät avoimen julkaisemisen teknologisiin valintoihin joko yksittäisissä palveluissa tai julkaisukohtaisesti. Nämä suositukset ovat sovellettavissa kustantajien ja tutkimusorganisaatioiden tuottamissa palveluissa ja teknisissä ratkaisuissa.
 - Julkaisut ja niihin liittyvät tiedot
 - Metadataformaatit, tietomallit ja sanastot
 - Lisenssit
 - Tiedostoformaatit
 - Tunnisteet
 - Rajapinnat
 - Tilastointi

Aiempien tapaamisten muisti...

Avoimen julkaisemisen tekni...

Johdanto

Yleiset ja yksityiskohtaiset suos...

Yleiset suositukset

Yksityiskohtaiset suositukset

Perustaso ja ideaalitaso

Suosituks

A. Yleiset suositukset

A.1. Järjestelmäarkkitehtuuri

A.2. Infrastruktuurit

A.3. Näkyvyys ja löydettävyys

A.4. Pitkäaikaissäilytys ja -sa...

B. Yksityiskohtaiset suositukset

B.1. Julkaisut ja niihin liittyvä...

B.2. Metadataformaattit, tieto...

B.3. Lisenssit

B.4. Tiedostoformaattit

B.5. Tunnisteet

B.6. Rajapinnat

Suosituks

A. Yleiset suositukset

A.1. Järjestelmäarkkitehtuuri

Suositus	Kustantajat - perustaso	<u>Kustantajat - ideaalitaso</u>	Tutkimus- organisaatiot - perustaso	Tutkimus- organisaatiot - ideaalitaso
A.1.1. Avoimen julkaisemisen palvelut ja infrastruktuurit ovat arkkitehtuuriltaan modulaarisia ja avoimia		X		X
A.1.2. Yksittäisistä palveluista muodostuu yhdessä laajempia infrastruktuureja, jotka tukevat tiedon leviämistä ja jatkokäyttöä ²	X	X	X	X
A.1.3. Infrastruktuurien ja niiden avulla toteutettujen palveluiden välille pyritään yhteistyössä löytämään sellainen työnjako, joka takaa yhteentoimivuuden ja auttaa välttämään tarpeetonta päällekkäistä työtä		X		X
A.1.4. Yhteentoimivuuden takaamiseksi järjestelmissä hyödynnetään standardien ja parhaiden käytäntöjen mukaisia teknologisia ratkaisuja, ml. rajapinnat, <u>metadataformaattit</u> , tunnisteet ja <u>ontologiat</u>	X	X	X	X
A.1.5. Infrastruktuurien varaan rakentuvat palvelut tukevat ja mahdollistavat konkreettisia käytännön prosesseja, jotka voivat toimia joko organisaatiotasolla tai laajemmalla tasolla	X	X	X	X

Keskustelua aiheuttaneita kysymyksiä (1)

- Terminologia: infrastruktuurit, palvelut, järjestelmät, arkkitehtuurit?
- Missä määrin voidaan suositella avoimen lähdekoodin järjestelmien käyttämistä?
- Infrastruktuurit ovat yhteisesti omistettuja ja hallinnoituja?
- Mitä tarkoittaa "riittävä" resursointi?
- OA-julkaisujen näkyvyys kirjastojen järjestelmissä ja muualla?
- Miten OA-julkaisujen pitkäaikaissäilytyksen tai -saatavuuden voi käytännössä varmistaa?

Keskustelua aiheuttaneita kysymyksiä (2)

- PDF ja muut julkaisuformaatit?
- Julkaisusta tallennettavat kuvailutiedot (esim. corresponding author, kirjoittajamaksut)?
- OA-kirjat ja CC-lisenssit?
- Julkaisujen tunnisteet: DOI vs. muut?
- Tilastoinnin COUNTER-yhteensopivuus?
- Mitkä asiat ovat perustason ja mitkä ideaalitason suosituksia?

Miten tästä eteenpäin?

- Suositukset ovat työryhmien puolesta valmiit virallista kommenttikierrosta varten
- Jatkoprosessista ei ole vielä keskusteltu avoimen tieteen koordinaation kanssa

www.kansalliskirjasto.fi

Jyrki Ilva

jyrki.ilva@helsinki.fi